

UDK: 811.163.42'25:811.111'373.46:81'232:001.4=163.42

Prethodno znanstveno priopćenje

Prihvaćen za tisak: 14. lipnja 2007.

Ovladavanje jezikom: izvornojezična i inojezična istraživanja

Zrinka Jelaska

Zagreb

U radu se govori o nazivima istraživačkih područja koja se bave ovladavanjem jezikom. Donose se različiti hrvatski i engleski nazivi. Pokazuje se da su neki od hrvatskih naziva po jednoznačnosti prikladniji od engleskih. No kako su nastali po uzoru na engleski, u pojedinim hrvatskim nazivima odražava se engleska višeznačnost.

U hrvatskome za nadređeni pojam usvajanje (engl. acquisition 1) postoji naziv ovladavanje jezikom koje ima dvije podređenice: usvajanje — prototipno spontano, u prirodnim okolnostima (engl. acquisition 2) i učenje — prototipno svjesno ili osviješteno, u osmišljenim okolnostima (engl. learning). Dakle, u hrvatskome je nazivlje razgraničeno: nadređenica je ovladavanje jezikom, usvajanje i učenje podređene suznačnice.

Isto tako u hrvatskome za nadređeni pojam drugi (engl. second 1) postoji naziv ini jezik koji ima dvije podređenice: drugi — prototipno u okolini koja njime govori pa je nužan za sporazumijevanje s njom (engl. second 2) i strani — prototipno izvan okoline koja njime govori (engl. foreign). Predlaže se da se cijelo područje ovladavanja jezikom podijeli na izvornojezičnost koja uključuje istraživanja stjecanja J1 (prvoga jezika i materinskoga kao izvornoga jezika) i inojezičnost koja uključuje istraživanja područje stjecanja J2 (inoga jezika, tj. drugoga i stranoga).

1. Uvod

U područjima ovladavanja materinskim, drugim i stranim jezikom nekoliko je razloga višeznačnosti, istoznačnosti, bliskoznačnosti i sličnoznačnosti. Kao simbol nazivnih poteškoća cijeloga područja može poslužiti i samo nazivlje pojedinih područja povezanih s ovladavanjem jezika jer se i ona pojavljuju u nekoliko inačica.

2. Stjecanje znanja

Jezično se znanje stječe na temelju urođenih sposobnosti i iskustva koje mu je dijete izloženo od prijerodnoga razdoblja. Područje stjecanja znanja materinskoga jezika, odnosno prvoga jezika (kraticom J1) naziva se kao u (1).

(1) <i>hrvatski naziv</i>	<i>engleski naziv</i>
jezični razvoj	— language development
ovladavanje jezikom	— language acquisition 1
usvajanje jezika	— — —
jezično usvajanje	— language acquisition 2
dječje jezično usvajanje	— child language acquisition

Neki su od naziva u (1) istoznačni ili bliskoznačni, drugi sličnoznačni. Kako se stjecanje jezičnoga znanja u materinskome ili prvome jeziku razlikuje od stjecanja jezičnoga znanja u ostalim jezicima, razlikuje se nazivlje. Katkad se i u području J1 govori o učenju jezika, kao istoznačnici usvajanju.

Već sami nazivi materinski i prvi pokazuju prvi tip poteškoća. Naime, ta su dva naziva u jednome smislu istoznačnice, no u drugome sličnoznačnice, što znači da nisu ni sinonimi. Iako je materinski jezik prototipno i prvi jezik, a i obratno: prototipni je prvi jezik materinski, to nije nužno tako (više u Jelaska 2005.a). Zanimljivo je da nije čak ni riječ samo o sinonimnome paru, nego nizu jer se u njih uključuje i kratica J1, prema engleskome L1 (kojom se služe uglavnom anglisti u Hrvatskoj).

2.1. Stjecanje znanja materinskoga ili prvoga jezika (J1)

Uslijed višeznačnosti većine naziva u odnosu između engleskih i hrvatskih naziva stanje je zamršenije nego kad se promatra samo jedan jezik, što se očituje i u (2). Naime, mnogi se od njih istovremeno odnose na nadređenice i podređenice (npr. drugi jezik) ili objedinjuju dva pojma koja su katkad suprotstavljena (poput usvajanje i učenje).

(2) <i>hrvatski naziv</i>	<i>engleski naziv</i>
razvoj materinskoga jezika	— mother(-)tongue development
— —	— mother(-)language development (rijetko)
razvoj prvoga jezika	— first language development
ovladavanje materinskim jezikom	— mother(-)tongue acquisition1
— —	— mother language acquisition 1 (rijetko)
ovladavanje prvim jezikom	— first language acquisition 1
usvajanje materinskoga jezika	— mother(-)tongue acquisition 2
— —	— mother(-)language acquisition 2 (rijetko)
usvajanje prvoga jezika	— first language acquisition 2
učenje materinskoga jezika	— mother(-)language learning (vrlo rijetko)
— —	— mother(-)tongue learning (rijetko)
učenje prvoga jezika	— first language learning

U (2) nisu navedeni svi mogući spojevi, nego samo prototipni prijevodi. Naime, moguće je da se npr. engleski naziv *first language development* prevede hrvatskim *razvoj materinskoga jezika*, ne nužno *razvoj prvoga jezika* kada je materinski istovremeno i prvi.

2.2. Stjecanje znanja drugoga i stranoga jezika (J2)

Područje stjecanja znanja drugoga i stranoga jezika (odnosno J2) naziva se različitim nazivima. I sa samim nazivom ovoga područja, kao i s područjem istraživanja ovladavanja materinskim jezikom, postoje teškoće, što će pokazati usporedni nazivi u hrvatskome i engleskome u nastavku teksta.

2.2.1. Strani jezik

Strani je jezik prototipno jezik koji se ne govori u okolini gdje tko živi i djeluje. U odnosu na sam strani jezika, naziva je tek nekoliko, kao u (3).

(3) <i>hrvatski naziv</i>	<i>engleski naziv</i>
usvajanje stranoga jezika	— foreign language acquisition
učenje stranoga jezika	— foreign language learning
ovladavanje stranim jezikom	— foreign language acquisition / / foreign language learning

Usvajanje u nekim prijevodima može ipak uključiti i engl. *learning*, dok učenje može uključiti i engl. *acquisition*, ali ti nazivi u (3) nisu navedeni kao inačni.

2.2.2. Drugi jezik

Drugi je jezik prototipno jezik koji se govori u okolini gdje tko živi i djeluje. Za manjinske govornike to je većinski, odnosno državni jezik. Za većinske

su to manjinski jezici oko njih. U odnosu na samo drugi jezik naziva je nešto više. U (4) uključene su spomenute znatno češće dvoznačnosti.

(4) <i>hrvatski naziv</i>		<i>engleski naziv</i>
razvoj drugoga jezika	—	second language development
ovladavanje drugim jezikom	—	second language acquisition / / second language learning
usvajanje drugoga jezika	—	second language acquisition
— —	—	second language acquisition / / second language learning
učenje drugoga jezika	—	second language learning
— —	—	second language acquisition / / second language learning

Naziv drugi jezik višeznačan je jer se jezik naziva drugim (J2) i kada se suprotstavlja trećemu (kratica J3). Tada je možda češće značenje doslovce drugi po redu, bio to drugi idiom materinskoga jezika (npr. standardni u odnosu na zavičajni), neki okolinski jezik ili prvi strani jezik.

2.2.3. Ini jezik kao nadređen pojam drugomu i stranomu jeziku

Neki stručnjaci koji se bave ovim područjem u pojam *drugi jezik* (tj. engleski *second language*) uključuju i strani jezik, posebno psiholingvisti koji se ne bave motivacijom ili utjecajem poučavanja, za razliku od psiholingvisti koji to proučavaju, sociolingvisti, istraživača poučavanja itd. Tada je pojam drugi jezik zapravo nadređenica koja uključuje drugi i strani.

Ako se pod pojmom drugoga jezika uključuju i drugi i strani jezik, dakle ako je taj pojam shvaćen kao nadređenica, uz pojam jezičnoga razvoja ima nekoliko inačica na hrvatskome, kao u (5).

(5) <i>hrvatski naziv</i>		<i>engleski naziv</i>
razvoj inoga jezika	—	second language development
razvoj drugoga jezika	—	— —
razvoj drugoga i stranoga jezika	—	— —
razvoj drugoga/stranoga jezika	—	— —

U (6) naveden je veći broj spojeva povezanih s usvajanjem, odnosno učenjem koji se pojavljuju u hrvatskoj literaturi, ali ne i svi jer spojeva ima znatno više. Naime, u sve se nazive može uvrstiti i engleski naziv *learning* kao sinonimni engleskome *acquisition*.

(6) <i>hrvatski naziv</i>	—	<i>engleski naziv</i>
		second language acquisition (kratica SLA)
ovladavanje inim jezikom	—	— —
ovladavanje drugim jezikom	—	— —
ovladavanje drugim i stranim jezikom	—	— —
usvajanje drugoga jezika	—	— —
usvajanje drugoga i stranoga jezika	—	— —
usvajanje drugoga/stranoga jezika	—	— —
usvajanje nematerinskoga jezika	—	— —
usvajanje inoga jezika	—	— —
učenje drugoga jezika	—	— —
učenje drugoga i stranoga jezika	—	— —
učenje drugoga/stranoga jezika	—	— —

3. Nazivi povezani s J1

U nastavku teksta raspraviti će se o nekoliko sinonimnih parova koji se pojavljuju i u engleskome i u hrvatskome nazivlju. Pokazat će se slučajevi kada je povremene sinonime potrebno razlikovati, tj. upozorit će se na raznoznačje sinonima.

3.1. Usvajanje i učenje J1

Usvajanje jezika spontano je ovladavanje jezikom u prirodnim okolnostima, bez izravnoga poučavanja. Djeca usvajaju jezik nesvjesno, još od razdoblja prije rođenja i poslije njega na temelju urođenih sposobnosti. One se razvijaju potaknute okolinom s kojom se sporazumijevaju, prema vlastitim obilježjima, obilježjima jezika koji usvajaju i ostalim okolnostima (više npr. Jelaska 2005.b).

Iako svi usvajaju J1, o učenju J1 može se govoriti u dva slučaja. Prvi je učenje standardnoga idioma vlastitoga materinskoga jezika jer se on ne usvaja, tj. njime se ne ovladava samo spontano, nego ga se i svjesno uči, posebno njegov pisani oblik.

Drugi je slučaj kod djece s različitim jezičnim poteškoćama. Njih je potrebno poučavati vlastitomu jeziku jer ga ne mogu (sama) usvojiti. Djecu poučavaju različiti stručnjaci (a onda i roditelji i odgajatelji prema njihovim savjetima) kako bi ona mogla usvojiti svoj materinski jezik. Dakle, takva djeca i usvajaju i uče svoj materinski jezik kao J1.

Postoji i treće značenje izraza ‘učenje materinskoga jezika’, ono je poglavito društvenojezično. Ostvaruje se u situacijama kada se pojedini pripadnici nacionalnih manjina školuju na državnome jeziku, a kao manjinski govornici nekoga drugoga jezika žele ili trebaju ostvariti pravo učenja ma-

terinskoga jezika. Dakle, učenje materinskoga jezika može značiti nastavu materinskoga jezika kao posebnoga predmeta u školi gdje se ostala nastava održava na državnome jeziku.

Stoga treba napomenuti da su engleski nazivi *mother(-)language learning* i *mother(-)tongue learning* kao u (2) višeznačnice zbog toga što sam naziv materinski može imati različito značenje od naziva prvi jezik, posebno kada se državni i službeni jezik razlikuje od materinskoga manjinskih govornika.

3.2. Usvajanje i razvoj J1

Nekim su stručnjacima nazivi *usvajanje* (engl. *acquisition*) i *razvoj* (engl. *development*) navedeni u (1), (2), (4) i (5) ravnopravni pa ih naizmjenično rabe u istome značenju. U hrvatskome se nazivom *jezični razvoj* najviše služe stručnjaci okupljeni oko projekata Odsjeka za logopediju Edukacijsko-rehabilitacijskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, ali govore i o *usvajanju* jezika (npr. Kuvač i Palmović, 2007), dok se stručnjaci s anglistike uglavnom služe nazivom *usvajanje*.

Neki stručnjaci razlikuju *usvajanje* i *razvoj*. *Usvajanje* bi bilo stjecanje jezičnih pravila (gramatičkih, fonoloških i semantičkih), a *razvoj* uporaba tih pravila u širokome spektru jezičnih i društvenih situacija (Crystal 2003: 8). Čini se korisnim da se katkad može razlikovati usvajanje kao stjecanje znanja, a razvoj kao uporaba usvojenoga znanja, iako se uporaba u usvajanju podrazumijeva. Razvoj materinskoga jezika, odnosno prvoga jezika, mogao bi se nazvati i izvornojezični razvoj u odnosu na inojezični, o kojemu će biti više riječi u t. 4.

3.3. Usvajanje i usvojenost

U proučavanju načina kako djeca jezično napreduju naziv *usvajanje* najčešća je istovrijednica engleskome nazivu *acquisition*. *Usvajanje* se odnosi na proces, *usvojenost* na ishod ovladavanja određenim vidom jezika ili jezikom kao cjelinom. Oba se naziva u engleskome iskazuju nazivom *acquisition*. To znači da je hrvatsko nazivlje prikladnije budući da s dva naziva izriče pojmove koji su u engleskome pokriveni višeznačnicom.

4. Nazivi povezani s J2

S J2 povezano je više pojmova, što prilično usložnjava situaciju s hrvatskim nazivljem.

4.1. Usvajanje i učenje u J2

Usvajanje J2 može se općenito odrediti kao pounutrašnjenje pravila i formula kojima se učenik služi sporazumijevajući se na J2. U tome je smislu usvajanje sinonim nazivu učenje (Ellis 1995: 292). Tako se npr. usvajanje drugoga jezika (engl. *acquisition*) određuje, među ostalim, kao istraživanje kako se uče drugi jezici, kako učenici stvaraju nov jezični sustav s ograničenom izloženošću drugome jeziku: “*What is the study of second language acquisition (SLA)? It is the study of how second languages are learned.*” (Gass i Selinker 2001: 1). Ili se pak određuje kao usvajanje drugoga jezika, ali se dodaje da je usvajanje bar donekle kao učenje, ako ne i isto (Gregg 2003: 835): “*Since acquisition is at least something like learning, if not in fact the very same thing, it should follow that SLA falls within the scope of cognitive science, as opposed to social science.*” Neki češće govore o usvajanju (engl. *acquisition*) umjesto učenju zbog povezivanja učenja s biheviorističkim poimanjem učenja (Richards, Platt i Platt 1997). Dakle, nekima su *usvajanje* i *učenje* jezika sinonimi, posebno stručnjacima koje zanima jezični razvoj u J2.

Drugi pak razlikuju usvajanje od učenja, što potječe još od Krashe-
na (1982). On *usvajanjem* naziva prirodan proces ovladavanja jezikom u kojemu se pozornost ne usmjerava na jezične oblike. A *učenjem* smatra nadgledanje usvajanja i upravljanja govornikovom izvedbom time što se ispravljaju njegova odstupanja i pogriješke, a izdvajaju pravila.

Razlikovanje pojma usvajanja i učenja važno je kada se uspoređuju materinski kao J1 i strani jezik kao J2. U tome je kontekstu usvajanje podsvjestan prirodan proces, zbiva se u prirodnim komunikacijskim situacijama i dovodi do tečnoga vladanja stranim jezikom, dok je učenje svjestan proces koji se zbiva u osmišljenim situacijama i želi dovesti do točnoga vladanja stranim jezikom. Stručnjaci koji se bave učenjem i poučavanjem jezika, posebno stranih, skloni su razlikovanju usvajanja i učenja, a neki noviji radovi to izričito traže.

Long (2004: 4-5) smatra da teorije usvajanja drugoga jezika (SLA) imaju različito očište od teorija jezičnoga poučavanja i učenja, a njihova se istraživačka područja tek djelomično dodiruju ili poklapaju. To pokazuje da se područje poučavanja i učenja može izdvojiti kao posebno (pot)područje ovladavanja jezikom.

U jezičnoj nastavi drugoga i stranoga (ali i materinskoga jezika) može biti izrazito važno razlikovati učenje koje je povezano s poučavanjem od usvajanja. Katkada nije dobro poučavati ono što se može usvojiti ili se već usvojilo, dok je katkada nužno poučavati da bi se točno usvojilo. Nakon početnih oduševljenja komunikacijskim pristupom u poučavanju jezika kada su pojedinci prognali poučavanje gramatike, istraživanja su pokazala

(npr. Doughty i Williams 1998, Spada 1997, Novak-Milić 2005), a iskustvo potvrdilo (npr. Jelaska i sur. 2005) da se pojedina jezična (posebno gramatička) obilježja ne usvajaju ako se učenika izravno ne uputi na njih kako bi ih naučio i potom usvojio.

4.2. Usvajanje i razvoj u J2

Kao i u odnosu na J1, *jezični razvoj u J2* većinom označava isto što i ovladavanje J2. No ako bi se ta dva pojma razlikovala, onda bi *ovladavanje J2* bilo stjecanje jezičnoga znanja, dok bi *razvoj u J2* značio uporabu stečenoga znanja u širokome spektru jezičnih i društvenih situacija. Mogli bi se nazivati i kraće, što je jednostavnije u čestoj uporabi: *inojezično ovladavanje* i *inojezični razvoj*.

4.3. Ovladavanje kao nadređeni pojam usvajanju i učenju

Razlikovanje usvajanja i učenja bitno je ne samo u inojezičnome hrvatskome, nego i u materinskome hrvatskome jer se standardni idiom zbog vrlo različitih dijalektnih, odnosno zavičajnih idoma mora i učiti (stoga se i govori o okomitoj dvojezičnosti hrvatskih školaraca, pri čemu je standardni idiom J2, a zavičajni J1). To je jedna od važnih znanstvenih spoznaja ugrađena u Hrvatski nacionalni jezični standard (Hnos). U hrvatskome za nadređeni pojam usvajanje (engl. *acquisition* 1) postoji naziv *ovladavanje* jezikom koje ima dvije podređenice: *usvajanje* (prototipno spontano, u prirodnim okolnostima) i *učenje* (prototipno svjesno ili osviješteno, u osmišljenim okolnostima). Naziv *ovladavanje* kao nadređenica uveden je radi razlikovanja dvaju pojmova kada nije bitno ili se ne zna je li tko učio ili usvajao neki jezik, odnosno kad ga je i učio i usvajao (Jelaska 2005.c). Tako se može razriješiti višeznačnost pojma usvajanje.

4.4. Ovladavanje i ovladanosti

Ovladavanje jezikom sastoji se od različitih razvojnih faza, kronoloških ili u odnosu prema drugim razvojnim obilježjima. Ovladavanje ističe proces, dok bi ishod označio naziv *ovladanost*. Ovladanost može biti različita u različitim razvojnim fazama. I za usvajanje i za učenje jezika važna je njegova uporaba, bez nje se ne bi ni jedno ni drugo očitovalo.

5. Naziv istraživačkih područja

Cijelo bi se područje stjecanja jezičnoga znanja, bilo J1, bilo J2, moglo nazvati područjem *jezičnoga ovladavanja*, ili pak *jezičnoga razvoja*.

jezika u različitim pojavnim oblicima i jezičnim razinama, i to s različitim znanstveno-teorijskih gledišta. Sadržajno je riječ o ‘istraživanjima procesa usvajanja i uporabe drugoga jezika, ali to nije praktično kao naziv’. Stoga za područje SLA predlaže *istraživanja drugoga jezika*, kraticom IDJE.

Iz navedenoga se čini da bi cijelo ovo područje bilo bolje nazvati područjem *inojezičnosti*. Onda bi se istraživanja koja se njime bave nazivala istraživanjem inojezičnosti. Unutar inojezičnosti bilo bi potpodručje *ovladavanje inim jezikom* ili još kraće: *inojezično ovladavanje*. Tako bi se razlikovale nadređenice *ovladavanje* i *ini* od podređenica *usvajanje* i *učenje* za prvi te *drugi* i *strani* za drugi pojam. Nije nužno u nazivu isticati uporabu jer se ona podrazumijeva, a ako bi to ipak bilo potrebno, onda *inojezična ovladanost*. A potpodručje koje se bavi poučavanjem i učenjem inoga jezika moglo bi se zvati *inojezično poučavanje i učenje*.

Inojezično bi područje u širem smislu imalo potpodručja kao u (9).

- (9) *Ini jezik:*
inojezično usvajanje	(ili usvajanje inoga jezika),
inojezično učenje	(ili učenje inoga jezika),
inojezični razvoj	(ili razvoj inoga jezika),
inojezično poučavanje i učenje	(ili poučavanje i učenje inoga jezika).

Inojezična bi potpodručja bila bavljena drugim jezikom kao u (10), te bavljena stranim jezikom kao u (11).

- (10) *Drugi jezik:*
- usvajanje drugoga jezika,
  - učenje drugoga jezika,
  - ovladavanje drugim jezikom,
  - razvoj drugoga jezika,
  - poučavanje i učenje drugoga jezika.

- (11) *Strani jezik:*
- učenje stranoga jezika,
  - usvajanje stranoga jezika,
  - ovladavanje stranim jezikom,
  - razvoj stranoga jezika,
  - poučavanje i učenje stranoga jezika.

U slučajevima kada materinski nije prvi, već drugi jezik, područje proučavanja moglo bi se nazvati materinski kao drugi jezik. Imalo bi potpodručja kao u (12). Ona bi se od ostalih inojezičnih (ali i izvornojezičnoga materinskoga) razlikovala kao međujezično područje. Obilježja jezične razine dijelila bi s ostalima inojezičnima, a motivacijska, identifikacijska, kulturna obilježja dijelila bi s izvornim materinskim.

- (12) *Materinski kao drugi jezik:* usvajanje materinskoga kao drugoga jezika, učenje materinskoga kao drugoga jezika, ovladavanje materinskim kao drugim jezikom, razvoj materinskoga kao drugoga jezika, poučavanje i učenje materinskoga kao drugoga jezika.

5.3. Istraživanja hrvatskih stručnjaka

U Hrvatskoj se neki stručnjaci uglavnom bave pojedinim potpodručjima ovladavanja hrvatskim jezikom (iako je jasno da se potpodručja znaju i preklapati):

- *usvajanjem (materinskoga) hrvatskoga*, odnosno izvornojezičnim usvajanjem hrvatskoga, npr. stručnjaci okupljeni oko projekata Odsjeka za logopediju Edukacijsko-rehabilitacijskoga fakulteta (ERF), posebno u Laboratoriju za psiholingvistička istraživanja Polin i Laboratoriju za razvojnu neurolingvistiku;

- *učenjem (materinskoga) hrvatskoga*, odnosno izvornojezičnim učenjem hrvatskoga, npr. stručnjaci koji pomažu djeci s jezičnim poteškoćama s ERF-a, oni se praktično bave (i) učenjem hrvatskoga (što u konačnici znači ovladavanjem materinskim hrvatskim);

- *ovladavanjem (materinskim) hrvatskim*, odnosno izvornojezičnim ovladavanjem hrvatskim, npr. stručnjaci okupljeni oko projekata Učiteljskoga fakulteta, posebno oni koji se bave usvajanjem i učenjem standarnoga hrvatskoga (tj. okomitom dvojezičnošću);

- *učenjem inojezičnoga hrvatskoga*, npr. stručnjaci koji rade na Croaticumu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu;

- *ovladavanjem inojezičnim hrvatskim*, npr. stručnjaci okupljeni oko Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture Sveučilišta u Zagrebu povezani i s nekim projektima koji se bave usvajanjem i učenjem hrvatskoga jezika manjinskih govornika;

- *ovladavanjem materinskim i inojezičnim hrvatskim*, npr. stručnjaci koji rade na domaćim i međunarodnim projektima posvećenim materinskome i inojezičnome hrvatskome Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, ali i brojnih drugih ustanova u zemlji.

6. Zaključak

Čini se da bi za cijelo područje istraživanja stjecanja jezika prikladan bio naziv *ovladavanje jezikom* ili *jezično ovladavanje*. Uz to bi se mogao rabiti i naziv *jezični razvoj*, koji je donekle različit jer ističe uporabu jezika. Jezično ovladavanje dijelilo bi se najprije na *izvornojezičnost* i *inojezičnost*. One bi se dalje dijelile na manja potpodručja prema tome proučavaju li materinski,

prvi, drugi ili ini jezik, te prema tome bave li se usvajanjem, učenjem, ovladavanjem, ovladanošću ili razvojem.

Navedena istraživačka jezična područja vjerojatno su podložnija brojnosti nazivnih inačica od mnogih drugih. To svakako proizlazi i iz njihova tri bitna obilježja. Jedno je činjenica da se područja istraživanja materinskoga i inoga jezika brzo i sve zamašnije razvijaju. Stoga sve češće nove znanstvene spoznaje donekle mijenjaju ili drugačije osvjetljavaju dotadašnje pojave. Time (donekle) mijenjaju i njihove nazive već na izvornome: engleskome jeziku većine takvih istraživanja. Drugo je činjenica da navedena područja imaju interdisciplinarni karakter, pri čemu se to ne očituje samo u istovremenome zajedničkom radu stručnjaka različitih profila (npr. jezikoslovaca, psihologa i pedagoga), nego i njihovu usporednomu radu na istim ili sličnim pojmovima. Treće je činjenica da se u Hrvatskoj tim područjem bave stručnjaci različitih profila i da su kroatisti u njega stupili nešto kasnije nego ostali filolozi.

7. Literatura

- Byram, M. (2004) *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning*, London and New York: Routledge.
- Crystal, D. (2003) *A Dictionary of Linguistics and Phonetics* (5. izdanje), Oxford: Blackwell.
- Ellis, R. (1995) *The Study of Second Language Acquisition*, Oxford: Oxford University Press.
- Gass, S. i Selinker, L. (2001) *Second Language Acquisition: An Introductory Course*, Mahesh / London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gregg, K. R. (2003) SLA Theory: Construction and Assessment, u Doughty, C. J. i Long, M. H. (ur.) *The Handbook of Second Language Acquisition*, Oxford: Blackwell.
- Jelaska, Z. i suradnici (2005) *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jelaska, Z. (2005.a) Materinski, drugi, strani i ostali jezici, u Jelaska, Z. i suradnici, *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, str. 24–38.
- Jelaska, Z. (2005.b) Usvajanje materinskoga jezika, u Jelaska, Z. i suradnici, *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, str. 64–88.
- Jelaska, Z. (2005.c) Ovladavanje drugim jezikom, u Jelaska, Z. i suradnici, *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 88–108.
- Johnson, K. i Johnson, H. (1999) *Dictionary of Applied Linguistics*, Oxford / Malden / Melbourne / Berlin: Blackwell publishing.
- Krashen, S. D. (1982) *Principles and Practice in Second Language Acquisition*, Oxford: Pergamon Institute of English.

- Kuvač, J. i Palmović, M. (2007) *Metodologija istraživanja dječjega jezika*, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Long, M. (2004) Acquisition and teaching, u Byram, M. (ur.) *Routledge encyclopedia of Language Teaching and Learning*, London/New York: Routledge.
- Medved-Krajnović, M. (2006) EUROSLA 15 — Petnaesta godišnja konferencija Europskoga društva za drugi jezik, *Lahor* I/2, 128–132.
- Mitchel, R. i Myles, F. (1998) *Second Language Learning Theories*, London: Arnold.
- Novak-Milić, J. (2005) Djelotvornost gramatičkoga poučavanja, u Jelaska i sur. *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- O'Malley, J. M. i Chamot, A. U. (1995) *Learning Strategies in Second Language Acquisition*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, J. C., Platt, J. i Platt, H. (1997) *Dictionary of Language Teaching & Applied Linguistics*, Essex: Longman.
- Trask R. L. (2005) *Temeljni lingvistički pojmovi* (prijevod B. Perak) Zagreb: Školska knjiga.

L1 and L2 research — Croatian and English terms of the fields

The paper discusses terms for fields of language development research, e.g. research in language acquisition/learning/development concerning the first/mother language and second/foreign language. As pairs or groups of these terms are synonyms in some cases and different terms in other cases, the meaning relationship between them gets even more complicated when Croatian terminology is included.

One reason for this is the fact that the fields of L1 and L2 acquisition, as well as teaching and learning languages, are developing very fast and include various types of researchers: linguists, psycholinguists, sociolinguists, psychologists, pedagogists, cognitive scientists, etc. Not all of them are interdisciplinary and therefore do not face the need for a unified terminology. For example: psycholinguists who deal with L2 development do not need to consider the difference between second and foreign language, which is of greatest concern of psycholinguists who deal with motivation, teaching and learning (such as the influence of focus on form on language acquisition) and sociolinguists who deal with attitude towards different languages, as well as their status.

The field is getting more attention in Croatian society, and the terminology should be systematic in order to be useful. As one reason for multiplication of terms is polisemy, which is characteristic for some terms, Croatian terms tend to distinguish hyponyms from hypernyms. Therefore terms for acquisition (Cro. usvajanje) and learning (Cro. učenje) get hypernym ovladavanje

(imperfective noun derived from verb which has the meaning features of English words conquering, mastering, ruling) to cover them both — when it is not important or easy to distinguish one from the other, or when both are included. Terms for second (Cro. drugi) and foreign (Cro. strani) language get the hypernym ini (a rarely used word for other) to cover them both.

Key words: acquisition, learning, L1, L2, development.

Ključne riječi: usvajanje, učenje, ovladavanje, J1, J2.